

Vannak szót nem értőek, az egymás mellettséget is már eredménynek elkönnyvelők, pl. a kereszténység és az iszlám vallás radikális irányzata. Bizonyosodott, hogy a nem bizonyítható dolgokat illetően minden vallás mereven, vagy kevésbé mereven, de ragaszkodik a maga „tévedhetetlen” tételeihez. Mi is tettünk és teszünk kísérleteket arra, hogy ne tételorientált, hanem értékorientált párbeszédet folytassunk.

A „Katolikus Megújulási Konferencia” (1990) a nagyrészüket érintő vallásunk belső fejlődését akarta szolgálni. Kevés külső, más vallású, világnézetű ember volt akkor velünk. Az új hatalmi kiegyezés évei voltak ezek, mindenki figyelt és helyezkedett. Akik mégis eljöttek és be is kapcsolódtak, azok üzenete is jelentős volt. „Zsidónak lehetetlen idejönni, mert ott a kereszt, reformátusnak, ha a Dávid csillag volna kitéve, vagy az Oltáriszentség... Ne hagyjuk szétválasztani magunkat szimbólumokkal.” (Imre György). „A Bokor egyik fő küldetése, hogy kivezető ajtó legyen. De nem az egyházból, mert az egyház sokkal tágabb fogalom, mint ahogy a katolikusok elképzelik... ami emberidegen, ami szeretetlen, abból Jézus kivezető ajtó akar lenni.” (Dobner Gy. baptista lelkipásztor). A „Kézfogás Konferencia” (1993) ökumenikusnak lett meghirdetve. Így számol be erről az Esti Hírlap (1993. jan.30): „...a jóakarátú emberek ökumenéjéről... többek között Lengyel László politológus, Dóka Zoltán evangélikus teológus, Nyíri Tamás katolikus teológus, és filozófus, Konrád György író, Kamarás István egyházzociológus, Németh Géza református lelkipásztor, Solt Ottilia országgyűlési képviselő vállalkoztak előadásra a közösség tagjai mellett.” 1995-ben rendeztük a „Jobel év” konferenciát, a Bokor 50. „születésnapja” alkalmából. Ezen is jelen voltak és felszólaltak a velünk ünneplő más vallású testvéreink: Baló Gyöngyi ref. ökumenikus közösségből, Iványi Gábor metodista lelkész, Bródy János. Képviselettelte magát a Piarista Diákszövetség, a Pax Romana, a Zsinati Klub, a Mérleg folyóirat és a Magyar televízió. Visszatekintve megállapítható, hogy a vallások közötti párbeszéd nagyon behatárolt és a felekezetek hitletéteményeit nem érintheti, hacsak nem vállalja fel az üzembiztos feszültséget. Sajátosan megnyilvánult ez a zsidó-muszlim megbékélési rendezvényünkön. Személyes barátságainkra épülve szerveztük. A helyszínen mégis csupán egymás mellett voltak a felek, közöttük alig volt kommunikáció, hiába szorgalmaztuk ezt mi, a Bokor mindkét felet szeretni akaró tagjai.

3./ Katolikus vallás a Bokorban.

Kezdetben volt a katolikus Egyház megújítását célzó bokros törekvés (1945). Az ateista, kommunista Magyarországon meg kellett védeni a katolikus kereszténység becsületét. Értékszemléletben, erkölcsi színvonalban egyaránt. Mindezt az akkor egyetlen lehetséges formában, a kisközösségekben. Az egyre sorvadó hierarchikus támogatottság 1964-re (Vatikán és a magyar kommunista kormány egyezménye) már alig pislákol, hogy 1974-re (Helsinki okmány aláírása) teljesen el is haljon. Magunkra

maradtunk nagy küldetéstudatunkkal. Az a vallás, melybe beleszülettünk nem kért belőlünk. Mi lettünk a legfőbb akadálya a magyar főpapság és az ateista kormány együtt működésének. Mély önértelmezési zavar jellemezte ezt az időszakunkat. Jézusra és egymásra figyelni akaró életünkben zavart jelentő tény volt vallási hovatartozásunk. Nem akartuk feladni eredeti célunkat, de nem kellettünk Egyháznak. Alapító atyánk mellett más szavakkal, de felmerült mindannyiunkban a kérdés „kinek a katonája vagyok én? Jézusé, Egyházé? Sebeket kapva és sebeket adva teltek az évek. „A jó elvek meghalnak a csatatereken.” (Sánta F.). Az élet sokszor kihalásokkal „rendezi el” a feszült helyzeteket. Amennyiben az emberi felek önmaguk között erre képtelenek. Lehetséges, hogy a Bokor részéről is tehattunk volna többet, jobbat? Akkor és ott legjobb belátásunk szerint jártunk el. Ez azonban kevés volt a jó kapcsolat újra élesztéséhez. Az engedelmeskedést már nem tudtuk lelkünkre venni. Nem akartuk, hogy érvényes legyen ránk Nagy László figyelmeztetése: „Ez az alázat már gyalázat.” Katolikuságunk súlyos árat fizet: elidegenedés, elsorvadás, alternatív gyakorlatok kialakulása. Reményünk a megkövült elidegenedés oldására a személyes kapcsolatainkban van. Akkor is, ha közben változott önmeghatározásunk is, a „katolikus megújulási mozgalom” „katolikus gyökerű” megújulási mozgalommá fogalmazódott. Őrizzük a katolikus szót és éljük a vallásunk szerinti kultikus életünket, de úgy, ahogyan ezt az egyes testvérbarátaink igénylik. Kötelező jelleg nélkül. Igyekezve arra, hogy Jézushoz hasonlóan megújítsuk az életnek azt a területét, melyben jelen vagyunk. A katolikus vallást is bele értve.

BULÁNYI GYÖRGY A SZŰZ MÉHÉBEN FOGAN

A Szűz méhében fogan és fiút szül. A neve Emmánuel lesz, azaz velünk az Isten. Izaiás szavát: „Az Úr elküldött engem örömhírt vinni a szegényeknek, a szelídeknek, az elnyomottaknak” - ez az Emmánuel magára értelmezi a názareti zsinagógában. És elkezdődik ez a szegényekhez küldetés már a betlehemi éjszakában. El, mert az angyali sereg a pásztorokat küldi elsőtül hozzá. Jeruzsálem előkelőit, a királyt, a papi fejedelmeket, az ároni papságot, az előkelőket, a lágyruhásokat, a gazdagokat nem értesíti. Inkább a pásztorokat. Ezek voltak közel Hozzá. Emmánuel közjük ment megszületni. Az ő világukba. Az alkalmi istállóul használt barlangba, odajött el az ég Királya.

Megkérdézünk Téged, betlehemi Kisdéd, miért a szegényekhez jöttél? Miért a szegényeknek akarod hirdetni az örömhírt? Azt, hogy megnyílt a végtelen és eltörlőd a halált? Miért istállóba mentél megszületni? Miért ez a kínos és kellemetlen egyoldalúság? Átvitethetted volna magadat az egyik főpap meleg házába.

Mosolyogsz reánk Te, emberré lett Isten? De félek ettől a szalmából jött emberi mosolytól. Miért találd rendjén valónak, ami semmiképpen sincs rendjén? Tönkre akarsz tenni bennünket? Szalmára akarsz minket is fektetni? Miért akarsz szegényekké tenni bennünket? Miért jöttél ide istállóba? Miért jászolban fekszel? Miért állati meleggel melegszel? Miért falusi ács az apád? S ha már nem tudom miféle furcsa ízlésből így csináltad mindezt, legalább kiakaszthatnál egy táblát. Valahogy ilyenformát: Karácsonyi öröm! megtekintés vételkényszer nélkül! Jó, jó! Ki lehet jönni, meg lehet úszni vételkényszer nélkül is. De rámosolyogsz az emberre, letérdelteted, s utána már hiába is akarnék menekülni. A karácsonyi öröm ott bent marad az istállóban, és nem tudok többé nélküle élni. Miért szólsz az angyalok által, hogy Te adod szívembe a békességet? Miért szól mosolygásod felém? Hogy Te, emberré lett Isten értesz engem a szívem mélyéig; engem, aki - ha rám nézel - már tudom is, hogy ember vagyok, akinek Istenné kell lennie! Miért nézel úgy rám, hogy belém kell vágódnia a megvilágosodásnak, hogy Te, Istenem, aki ember is vagy, Te tudod megmutatni nekem - aki ember vagyok, de az isten életébe vagyok meghíva - az utat. Te, szalmán fekvő Kisdéd, miért delejezed belém, hogy betlehemi nyomorúságod az én utam? Hogy Te vagy az Út? Miért nézel úgy reám, hogy ne legyen többé nélküled életem, csak vergődésem? Miért akarod elhittetni, Te istállóba szorult Koldus-Jézus, hogy csak a Te utadon van Élet? Miért ez a lenyűgöző, letérdeltető, kegyetlen és feltétel nélküli mosoly?

Nézd, Te betlehemi Kisdéd: felöltöztetünk bársonyba, puhába. Eltitkoljuk alacsony, kínos és kellemetlen származásod. Ragyogni fogsz, mint a bíborban születettek. Átviszünk Jeruzsálembe, vagy Párizs legelőkelőbb negyedébe, palotába, fényesbe és nagyba. Ringó, mennyezetes, csipkés, pelyhes bölcso, kandalló melegéhez. Selymek és brokátok fognak suhogni körülötted. Rózsaligetek illata fog áradni a körülötted forgók ruháiból. Mosolyogj hát, s mondd, hogy tegyük! Nincs áldozat, amit meg ne érne nekünk, hogy kimenthessünk ebből a számunkra oly kínos helyzetből. Miért komorodsz el? Miért csinálsz úgy, mintha jól éreznéd magad ebben a nyomorúságban? Miért állsz az utunkba szegénységed megmáshíthatatlan tényével? Miért nem akarsz egy kis történelemhamisításba belemenni? Miért zavartad meg egyáltalán a történelmet? Ezek a napok valamikor szaturnáliák voltak, a szaturnuszi bőség ünnepei. Miért szegénykedéi bele szalmáddal a bőségbe? Miért rontod el szaturnáliásnak akart karácsonyi örömünket? Mondd, Jézuska, miért kellett Neked ilyen kevés? Miért nem voltál igényesebb? Miért mosolyogsz felém, hogy Neked éppen ennyi elég volt, hogy elhozzad az Örömhírt, hogy megszerezted nekünk a mindent? Te, aki született Úr vagy, azaz Úr vagy öröktől fogva, teremtetlenül... - hogyan viselkedhetél így?

Szólj, Jézus, hozzánk! Mondd, miért akarsz kifosztani? Miért jöttél közénk lehetetlen példájú életteddel? Mi-

ért üresítetted így ki magadat? Te, akinek a minden a birtoka, miért vetted fel az ember, a szolga alakját, miért vállaltad egyáltalán az embersors nyomorúságát? S azt is töretlenül végig. Miért? Miért? — Értsd meg, hogy Te teheted, amit akarsz, semmi közünk hozzá. Isten vagy, nem tudunk beleszólni a dolgaiddba. De értsd meg, hátunkon is csattan az ostor! lenyűgözől és hívsz magad után, Te istállóban, jászolban fekvő Kisdéd!

Békesség! Békesség a jóakarató embereknek! Hallom az angyalok énekét, és meglassul lázasan dobogó szívem verése. Meglassul és elcsendesül. El, olyannyira, hogy kezdem hallani a Kisdéd szavát, kezdem megértem mosolyát. Ezt mondja: értem, amit mondasz. Látom, miért ver lassan a szíved. De nem tudod, mit beszélsz. Nem, mert ha tudnád, nem mondanád. Szegény szerencsétlenem, hát nem érzed, hogy magad ellen beszélsz? Miért lett fájó és szorongó a szíved, miközben elsírtad butuska szíved sok ostobaságát. Figyelj csak rám, megérted majd: nincs más mód a boldogságodra, csak ha kifosztalak. Nem érted? Figyelj csak! Magad is tudod, nincsen semmid sem nélkülem, csak én tudlak gazdaggá tenni. Csak én tehetem, hogy legyen valamid. Mi neked a bársony, és mi neked a puha? Ha lesz bársonyod és lesz puhád, annál gyötrőbb lesz a vágyad a még puhábbra, a még bársonyábbra. Mi neked a csillogó város? Hiszen ha oda kerülész, nem érdekel már, csak a legcsillogóbb, melyet féltékeny kézzel rejt el előtted a Holnap, a Jövő vagy a Soha. Mi neked a palota? Mikor fogsz eljutni meg nem nyírbált gyermekálmáidnak kacsalábon forgó üveg-ezüstgyémánt kastélyába? Mi neked a kandalló melege, amikor nem tudja felmelegíteni a szívedet, melyet a magamérol - a hűvös éjszakában is izzóan meleg szívemről - mintáztam? Mi neked a gazdagság, hiszen egyre nyomorultabb, egyre kietlenebb és egyre szegényebb leszel tőle? Kéjekbe kell fojtanod magad, mámorba kell mártanod gyötrő ürességed, csakhogy felejtssd a koldus szegénységed! Mit akarsz a bőséggel? Hiszen megcsömörlesz tőle! Le kell fékeznek vágyaid, kevesebbre kell szorítanod magad, csak hogy meg ne öljön a vágyad. Fáradt-öregem kell bíztatnod magad: „Csak a szerénynek nem hoz vágya kint.” Emlékszel a meséből a királyra, aki hiába vett magára száz kabátot, hiába fűttette ájulásig a kandallókat? Fázott szegény, fázott nagyon. Miért akarsz te is a vágyadnak ilyen szerencsétlen királyra lenni?

Miért akarsz a nyomorúság koldusútjára jutni kabáttal és palotával, bársonnyal és kandallóval?

Szegény szerencsétlen, miért akarsz boldog lenni abban, amiben nincsen számodra boldogság? Miért akarsz töltekezni kabáttal, meleggel, bársonnyal, palotával, amikor végtelen a vágyad, és ezek az életpótlékok mind végesek. Olyan csúfosan és koldusán végesek, hogy ha egy kicsit többet veszel magadnak az éppen elégnél, azonnal tönkretesz, nyomorult szegénnyé varázsol, érted már, miért mondtam, hogy nem tudod, mit beszélsz?

Hát miért akarod a kielégíthetlenség és a csömör pokoli nyomorúságát? Miért akarsz úr lenni, mikor nincs birodalom itt a földön, amely elég lenne vágyadnak, mely

meg tudná melegíteni fázó királyi szívedet? Kérdezted tőlem, miért akartam, miért lettem ember, mikor Isten vagyok? Én visszakérdezlek: miért akarsz megmaradni csupán lélegző-gondolkodó embernek? Miért? Amikor meghívtalak magamhoz testvéremnek, fiúnak az Atyához, hogy örökös légy velem! Szerencsétlenem, miért akarsz ember maradni, amikor istennek hívtalak? Ó, te szegény földre süttöt szemű, fekete szemüvegű vaksi, emberhorizontú! Hát miért nem nézel legalább a Napba? A Napba, hiszen tudod, hogy az Invictus Sol, a Győzhetetlen Nap ünnepén jöttem a világba. Akkor, amikor megfordul az év, és világosság lesz a sötétségből. Miért akarsz kevesebb lenni önmagadnál? Nézz fölfelé! Nemcsak a napba, de azon is túl! A vágyaid horizontjába. A beteljesülésbe. Végtelen a vágyad, tehát a Végtelenbe. Érted-e már, hogy vágyad lázát nincs semmi véges, ami hűtse? Gödör vize a tengert be nem tölti. Érted-e már, miért nincsen út számodra Városon, Palotán, Bársonyon, Ambrózián és Nektáron keresztül? Érted-e már, hogy szánalmasan szegény az, aki itt gazdagodásból akar gazdag lenni? Látod-e ennek az útnak sötét reménytelenségét? Ugye, nem tudad, hogy mit beszéltél? Hogy örült és ostoba dolog hinni a „haladásban”? Abban, hogy e „haladás”, gazdagodás, életszínvonal gazdaggá teheti az embert? Micsoda paródiája ez a hitnek!

A kétségbeesés hite! Mert hinni valamiben kell. Hát, ha másban nem - a lehetetlenben. Hogy végtelen vágyat megenyhít valamikor a véges. Hogy Isten-igényt kielégíthet valaha is, ami kevesebb nála. Ugye érted már, hogy nem a haladás az üdvösséged? Hogy ebben a haladás-üdvösségben reménykedni, mint boldogságban - reménytelen. Mert millió végtelen vágyú ember ront neki a végesnek; egynek is kevés volna, hát még mikor milliók rohanak! Az egymást marás féktelen harca, amely pusztít és öl, hogyan szülhetne boldogságot benned?! Nézz már bátrabban az én rágott jászlamra! Lásd, megsimogatom! Ez nem fog boldogtalanságot okozni senkinek. Ezért nem fog vér folyni, mint a paloták birtoklásáért. Nem fogja ezt elirigyelni senki sem a másiktól. Nem fog gyűlöletet szülni. Gyűlöletet, amely öl, pusztít és mindenkit szegénnyé tesz. Nem jön ki a te gazdagodni vágyadból, nem születik meg az a valami, ami nélkül nincs gazdagság. Valami, ami én vagyok. Vagyok, akár itt a jászolban, akár a Szentháromságban. Ennek a nyomorúságában és annak a fölségében.

Valami, aminél nem nagyobb az Isten sem, mert az Isten maga is az. Nem jön ki belőle az egyetlen boldogító: a Szeretet!

Mert téged nem boldogíthat más, csak én. Csak én, a Szeretet Istene, a hatalmas, a gazdag, a mindent bíró. Én, aki a Végtelen vagyok. S aki mégis odahagytam a végtelen Isten alakját, s eljöttem közétek a véges, az ember alakjában. Én, a gazdag, aki mégis kiüresítette magát, hogy csak ez az istálló jusson cserébe a mennyért. Én, az Úr, a hatalmas, aki szolgál lettem. Elemek és hideg kiszolgáltatottja, és rászorulója az állat melegének ... én, akinek semmi sem hiányzik, mert minden az enyém, érted már,

hogy miért vagyok számodra én az egyetlen lehetőség? Miért csak erre nyílik számodra út a boldogság felé? Meg tudod-e látni, hogy csak erre nyílik számodra méltó, vágyad kielégítő perspektíva? Ha bársonyban jársz és palotában hálsz, mit csinálsz a vágyaddal? Amikor már nincsen bársonyabb, és nincsen palotább, végtelen vágyad merre viszed? De lásd, ez a szalma, ez a koldusi hely nem ilyen ügyefogyott. Ha mosolyogsz a testvéreidre, ha odaadod köntösöd felét, ha meghajtod értem fejedet, ha sírsz inkább, de maradsz hidegben, hogy másnak melege legyen .... ha itt a jászolom tövén megtanulod az én végtelenségemet, a szerzés helyett az ajándék, az ingyenajándék, a kegyelem végtelenségét, kitárul előtted a világ s a végtelen. Itt nem lesz hóhérod a vágy. Itt nem kell megállnod szerényen, magad mérsékelvén. Itt nem kell félned a csömörtől, itt nem fogysz ki soha; itt adhatod azt, aminél többet adni nem lehet: egész önmagad. S meg nem állíthatnak, meg sem zavarhatnak. Egyetlen, amit tehetnek, hogy meggyorsítják a mindent odaadásod. Mint ahogy meggyorsítják majd az enyémet is ... nem megszűnik, csak ott fönna a hegyen, Jeruzsálemben, a Golgotán. Ki állíthat meg? Senki! Ki szakíthat le azokról, akiknek oda akarod adni mindenedet, magadat egészen és telhetetlenül? Senki! Ahogy a szerzés végtelen vágya szembeállít mindenkivel, úgy fog az adás végtelen vágya összefűzni mindenkivel. Így fog megszületni a gyűlölet végtelen magánya helyett a mindent adásból az egység, az egygyé levés, a közösség ..., egymást boldogító melege a szeretetnek. Annak a szeretetnek, amely én magam vagyok. Látod, én vagyok a te boldogságod. Jól megérezted, mikor szalmám, jászlam és nyomorúságom ellenére sem szaladtál el tőlem.

S most már talán érted egészen, hogy miért jöttem így? Ilyen szegényen, ilyen kifosztottam Lásd, számomra semmi sincsen, amit magamévá kellene tennem, hiszen minden az enyém. Ez az én boldogságom, az isteni boldogság. S téged úgy teremtettelek meg a magam mintájára, testvéremnek a Szentháromságban, hogy neked is csak ez lehessen a boldogságod. Azért nem tettem ki a táblát, hogy vételkényszer nélkül. A boldogságod, azaz léted legfőbb belső mozgatóereje kényszerít, hogy bele nézz a szemembe. S azért nézek úgy reád, hogy jönnöd kell utánam barlangba és istállóba, föld határáig és keresztfára ... mindenütt utánam. Ahova hívlak. És közben kifosztalak. Egészen vagy majdnem egészen. Ha nagyon hű leszel, alighanem egészen. Kifosztalak, mert csak így lehetsz gazdag. Csak így lehet a tied az, amire vágyó, aminél kevesebb ki nem elégít... a Minden.

Látod, ezért jöttem a szegényekhez. Ezért nem a gazdagokhoz, mert míg el nem kezdenek szegények lenni, szép sorjában odaadni mindenüket, amire nincs szükségük a további adáshoz, addig meg nem értenek engem. Ezért nem is megyek hozzájuk, csak hozzátok, akik akartok szegények lenni. Ezért jöttem a barlangba, az istállóba, ezért fekszem jászolban. Miért? Hogy téged boldoggá tegyelek. Mert ez az isteni boldogság: másokat boldoggá tenni. Ez a tiéd is; s ezt bársonyból, palotából nem,

ezt csak ebből a jászolból tudom elmondani neked. Ne félj tehát! Azt hoztam, amit vártál, örömet, boldogságot. Úgy legyen!

Debrecen, 1949 - a debreceni közösségek karácsonyestjén olvastam fel.

forrás: Szakolczay Lajos: Péter Bulányi 183-189. o.

DRYP

KARÁCSONYI KERTI NAPLÓ NOVEMBER ELEJÉN, MÉG A VÁRAKOZÁS ÖRÖMÉNEK ÍZE ELŐTT EGY EGÉSZ HÓNAP- PAL

Karácsonyi lapba adventi hangulatú írással illene készülnöm, ezért egy kis múltidéző – nevezhetjük hagyományörzőnek is – karácsonyi történetre gondoltam. Sőt még az is eszembe jutott, hogy egy régi ismerősöm ide illő tárcáját kérem el beleegyezésével. Adonyi Sztancs János „*A faláb elégiája*” című történetét választottam volna, de szerzője még 2013-ban – fiatalon – távozott közülünk s így beleegyezését már nem kérhetem. Körülnéztem hát könyveimben s emlékeim között, milyenek is voltak azok a régi karácsonyok, melyeket gyerekként vártam s éltem át. Mikor is? Bőven több mint egy fél évszázada. Amikor még álmos, de szorgalmas jegyzetelők lesték, ki ment az éjféle misére karácsonykor. Mielőtt felidézném idestova hatvan valahány évvel ezelőtti emlékeimet, a kor szociológiájának körképéhez hadd másoljak ide még néhány emlékezőt a világhálóról, akik a „*De milyenek is voltak azok a régi karácsonyok?*” kérdésre válaszoltak:

„*Kiskoromban mi vidéken laktunk. Mivel volt szabad-jegyünk a vonatra, Anyuka mindig felhozott egyszer karácsony előtt kirakatot nézni. Végigjártuk a Rákóczi út nagy áruházait, és mindig volt valami mozgó kirakat, amit én tátott szájjal bámultam. Nem emlékszem rá, de felteszem, hogy Anyuka ilyenkor vásárolt is, vagy csak körülnézett, azután felutaztak Apukával később. Az ilyen téli pesti kirándulásoknak rendszeres programpontja volt a gesztenyemassza-vadászat. Ott, ahol laktunk, nem lehetett kapni, Pesten sem volt egyszerű. Édességboltról édességboltra vándoroltunk, és a válasz persze többnyire a "nincs" volt. Emlékszem, Anyuka otthon elmesélte, hogy ilyenkor én sosem kunyerálok semmit. Tényleg nem kunyeráltam, tudtam, hogy nincs rá pénzünk. Szóval, nekem a karácsony közeledtét a pesti kiruccanás jelezte. Na meg a Mikulás, akit csak otthon emlegettek így, hivatalosan Télapó volt.*

Kutattam, és azt találtam, pl., hogy engem apám vitt el csavarogni, kirakatot nézni, s amíg mi bámészkodtunk, anyu meg a bátyám feldíszítették otthon a fát, "fogadták" a Jézuskát. Akkor még jó magas karácsonyfánk volt, mára már "berekedt", aranyszínű kis harangjáték játszott a karácsonyi dallamot, hallgattuk lemezzről a "Csendes éj" c. nagylemez dalait, és közben bontogattuk a csomagokat. Csillagszóró, illatok, fények, gyerekként még a várakozás

izgalma, a meglepetés öröme jön elő, aztán belevegyül ebbe az általam adott ajándék "Vajon mit szól hozzá...?" drukkjá.

Nálunk a fa díszítése már reggel elkezdődött. A nagyszoba ajtaját anyukáék lefüggönyözték, hogy az angyalok dolgozni tudjanak. Nem volt szabad az ajtónak még a közelébe sem menni, mert akkor megijednek és elmennek, és ki tudja, visszajönnek-e. Ebéd után aludnom kellett volna, hogy este sokáig fennmaradhassak, ez persze nem ment az izgalomtól. Azután úgy 4 óra felé elvitt a nálunk lakó néni - amolyan pótnagymama - a templomba, megnézni a betlehemes játékot. Mikor visszaértünk, már csöngetett is az anyuka. Először mindig énekeltünk, a "Mennyből az angyal"-t, Anyuka zongorázott. Mióta ő nincs, már nem igazi számomra a karácsony. Énekelni is hiába próbálok. Heten álltuk körül gyerekkoromban a karácsonyfát, négyen voltunk testvérek."

Ismerős hangulatokat pengettek bennem ezek a visszaemlékezések. A fiatalabbaknak meg talán tanulságosak is lehetnek. Emlékezetemben, ha még előrébb csavarom a régi naptárlapokat, pislákoló zöld fény dereng fel rajtuk egy arasznyi búzalevél koszorú közepén. Igen. Anyám Luca napján sosem mulasztott el búzát csíráztatni egy tányéron, melynek közepén piciny kerek tálkában egy mécses adta meg a koszorú formát. Nálunk karácsonyi búza volt, de ha betöltötte adventi küldetését a tyúkok kapták meg friss vitaminként. Mert akkor még tyúkok is kapirgáltak városi kertünk elkerített részén. Most pedig lapozzuk fel a Magyar Néprajzi Lexikont a lucabúza szócikknél. Milyen hagyományt őriztek a földművelők és velük - föld nélkül ugyan - mi is, de valamiféle várakozással töltekezve, a mindennapi csodák reményével.

„*Luca napján csíráztatás céljából edénybe tett búzát Karácsonyi búzának is nevezik. Naponta vagy szükség szerint megöntözik, s a növény fejlődéséből következtetnek az eljövendő esztendő búzatermésére és a család, valamint a jószágállomány egészségére. Telegdi István Kolozsvár környékéről írja levelében: Sok jó régi szántóvető emberektől hallottam, hogy István Király napján, három edénykében, egy-egy kis egyféle búzát kell vetni, úgy hogy az egyik edény jegyezze: Szeptembert, a másik: Októbert, a harmadik pedig: Novembert, s minekutána kikél, nézze*